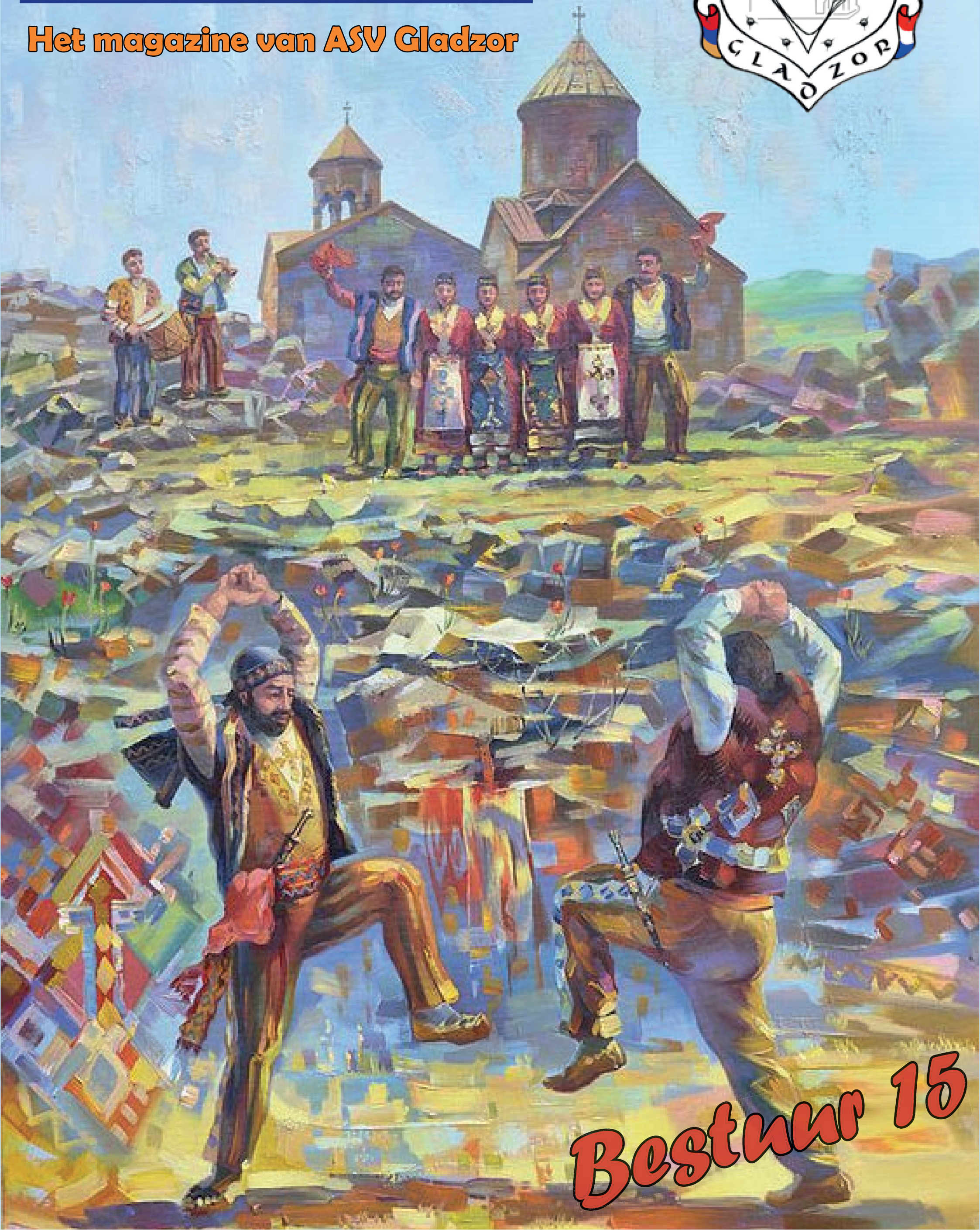

ARAX

Het magazine van ASV Gladzor

Bestuur 15

Beste lezer,

Bedankt voor het lezen van de nieuwste versie van de Arax, dit is alweer de tweede editie van het 15e bestuursjaar!

Deze Arax staat in het teken van de Armeense genocide. Zo zal er te lezen zijn over de motie die is ingediend voor de erkenning van de Armeense genocide en over de Genocide zelf. Ook leest u onder andere over de Armeense taal, architectuurgeschiedenis en is er geschreven over een heerlijk gerecht wat je zeker een keer moet proberen te maken! Verder leest u over leden van Gladzor en is er een Armeense ondernemer in Nederland geïnterviewd.

Wij hopen dat je deze Arax leuk vindt en we wensen je veel leesplezier. Voor vragen neem gerust contact op via info@gladzor.nl of stuur ons een berichtje via onze [instagram](#)/[facebook](#).

Groeten,
De redactie van de Arax commissie

Over de Arax commissie

Al jaren publiceert ASV Gladzor de Arax magazine. Op onze website kun je de recente uitgaves terug lezen. Elke drie maanden brengen we een nieuwe editie uit. Momenteel zijn we met een klein groepje (de commissie leden) bezig deze steeds beter te ontwikkelen.

Echter zoeken we nog meer enthousiaste leden die ook mee willen denken en werken aan de Arax! Dit kan door artikelen op te sturen of echt deel uit maken van de commissie wat inhoudt: mee vergaderen, denken en publiceren! Deelnemen is voor onbepaalde tijd en geheel vrijwillig. Dus indien je interesse hebt of vragen, neem gerust contact op via social media of onze mail.

2012
Stepanidze

Auteur:
Sin (Սին)

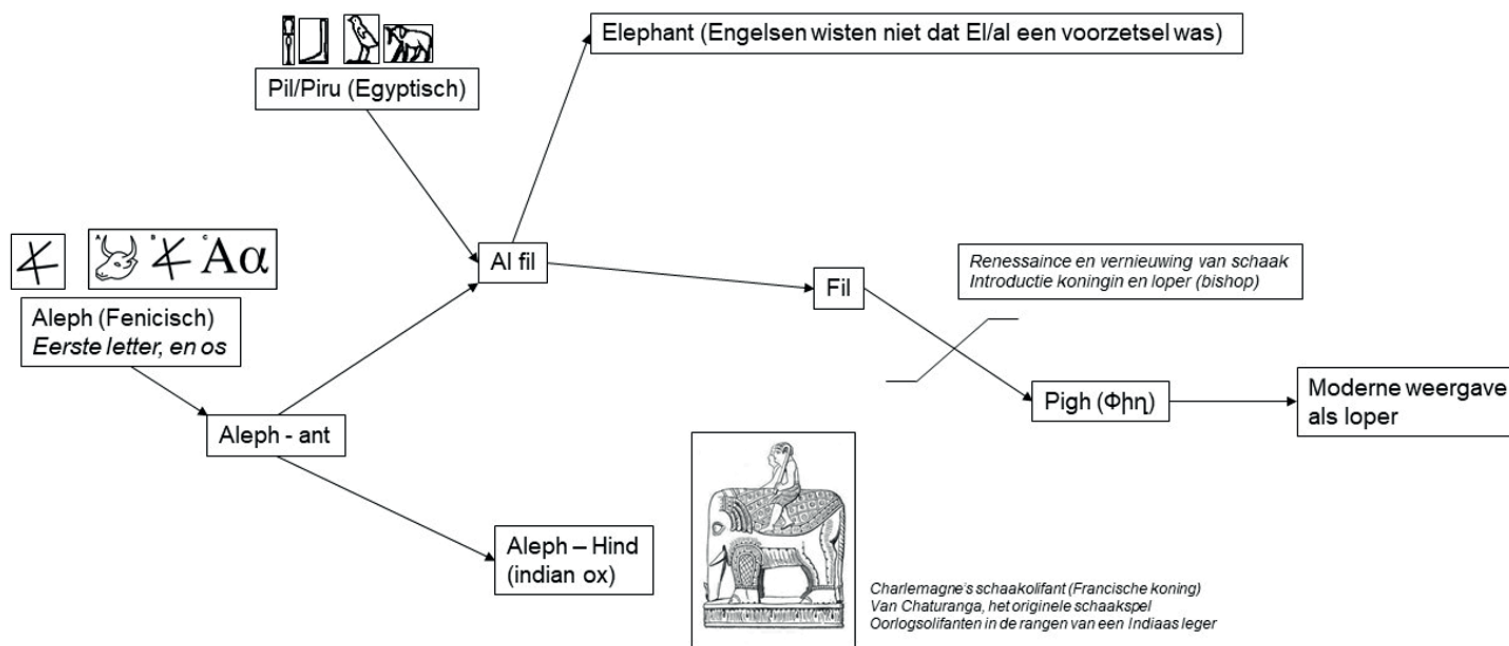
TAALCOLUMN.

Taal verbindt mensen. Maar taal verbindt ook de eeuwen. En zoals de eeuwen het eiland van St. Lazzaro hebben gevormd, heeft de taal de naam gevormd. Sint Lazarus, of Սուրբ Լազար (Surp Ghazar). Wat valt je op? De L is in het Armeens een GH. Dit is natuurlijk niet exclusief voor St. Lazarus het geval. Denk aan Lukas de Evangelist, ook wel Դուկաս (Ghoekas) en Paulus de Apostel, Պողոս (Poghos). Zonder al te veel in te gaan op de linguïstiek, zie je dat de L uiteindelijk een GH is geworden in het Armeens. Natuurlijk heeft het Armeens ook een harde L, de letter Luyn (Լ լ) en de letter Ghat (Դ դ). De beste manier om te begrijpen hoe het tweevoud is ontstaan is door een voorbeeld te geven van oude woorden. Het woord Babylon, bijvoorbeeld (Բաբելոն) en de naam Lukas (Դուկաս) gebruikten in andere talen een enkele L, die wel op verschillende manieren werd uitgesproken. In het Nederlands vind je dit ook, zeg maar eens 'klas' en 'vol'. De eerste L is de Luyn, de tweede L komt dichtbij de Ghat. Armeens had twee letters voor deze twee fonemen (klanken), die steeds unieker werden. Dit is een oppervlakkige uitleg van een complexere klankevolving, maar voldoende om aspecten van Armeense uitspraak en het alfabet te begrijpen.

De verbintenis van de eeuwen wordt pas duidelijk als we naar het gereconstrueerde proto-Indo-Europese woord voor ster kijken; 'stall'. De holle L (of Ghat), geeft Stagh, of Astgh (ստղ), het Armeense woord voor ster. Maar uit Stall kan je ook Star, Ster en Stella construeren. Soms heeft door het begrijpen van de verandering van klanken het Armeens veel meer verbintenis met West-Europese talen dan we denken. Overigens is de letter L niet alleen hierin, laten we nog een interessant voorbeeld bekijken:

Een olifant in het Armeens, is een Փիղ, of P'igh. We weten nu dat de GH een L was, maar de P' was ook een F. Vroeger was het woord voor een olifant (en in het Perzisch nog steeds), Fil, en niet Pigh. En als je schaak speelt en de Armeense namen voor de stukken kent, weet je dat dit ook de naam van de loper is. Laten we een duikje nemen in die geschiedenis:

Oorspronkelijk was de olifant een van de stukken van het spel schaak (of eigenlijk het oorspronkelijke spel Chaturanga), als een van de eenheden van een Indiaas leger. Schaak (Շախ, Shakh, Shah - Koning) is een spel van oorlogsvoering, en het doden van de koning (Schaakmat - Շախմատ - 'De koning is dood').

En hoe is het woord Fil/Pigh en het Nederlandse woord Olifant gevormd? Kijk mee op het diagram hierboven. Aleph, in de meeste semitische talen de eerste letter van het alfabet, had vroeg ook een symbool, namelijk de Os. Dus zowel een letter, als klank, als betekenis. Olifanten waren in de oudheid ook bekend en heetten in het Egyptisch 'Pil'. Zowel 'Pil' als 'Aleph' zouden inspiratie zijn voor het Arabische 'Al Fil' (de olifant). Westerlingen, onbekend met de Arabische taal, zagen het stukje 'Al' niet als het lidwoord 'De', maar als een deel van het woord (net als in Algebra), en maakten hier Aleph/Alephil van. Plak het woordje Hind (Hindi/Indiaas) erachter, en je krijgt Aleph-Hind of Alfil-Hind, ook wel Elephant/Olifant. In het Armeens is het woord gewoon Fil gebleven en door de fonemen uiteindelijk P'igh geworden. En hoewel het schaakstuk allang geen olifant meer is in de moderne versie, noemen wij het gewoon nog steeds een P'igh. En zo verbind taal, cultuur en spel ons door de eeuwen heen. Als je het mij vraagt, maken we weer schaakborden met (Armeense) houtgesneden olifanten als lopers, en noemen we deze Ֆիլահինդ - Filahind, of iets dergelijks.

Meer lezen over de etymologie van Armeens schaak? Lees dan deze Engelstalige publicatie van vorig jaar: <https://artsakhlib.am/wp-content/uploads/2020/07/Hayk-Danielyan-Into-the-Etymology-of-the-Names-of-Chess-Pieces-in-Armenian-and-European-Languages.pdf>

De Armeense Genocide

Aanleiding, verloop en erkenning

'De vergeten genocide, zo wordt de massamoord die tijdens de Eerste Wereldoorlog in Turkije onder het Armeense volk heeft plaatsgevonden, wel genoemd. En dat niet ten onrechte! Want het is een feit dat deze genocide, die onder leiding van het toenmalige Turkse regime is uitgevoerd en waarvan naar schatting zo'n anderhalf tot tweeënhalft miljoen Armeniërs het slachtoffer zijn geworden, helaas niet in het algemeen als een zeer verschrikkelijke, weerzinwekkende en bloederige episode in de geschiedenis is blijven voortleven. Mede omdat er destijds vanuit Turkse zijde alles aan gedaan is om de uitroeiing van de Armeniërs zoveel mogelijk in het geheim te doen plaatsvinden en om de bewijzen voor deze volkerenmoord zoveel mogelijk te vernietigen of onder tafel te houden. Voor een belangrijk deel is dit helaas gelukt, maar niet volledig. In dit artikel lees je globaal over de geschiedenis van de Armeense genocide, omdat het belangrijk is om je geschiedenis te kennen en deze te erkennen.

De wortels van de genocide: Het Ottomaanse rijk

Het Armeense volk woont al zo'n 3000 jaar in de Kaukasus-regio van Eurazië. Een deel van die tijd was het koninkrijk Armenië een onafhankelijke entiteit: aan het begin van de 4e eeuw na Christus werd het bijvoorbeeld de eerste natie ter wereld die van het christendom zijn officiële religie maakte. Maar voor het grootste deel verschoof de controle over de regio van het ene rijk naar het andere. In de 15e eeuw werd Armenië opgenomen in het machtige Ottomaanse rijk. De Ottomaanse heersers waren, net als de meeste van hun onderdanen, moslim.

Ze lieten religieuze minderheden zoals de Armeniërs enige autonomie behouden, maar ze onderwierpen ook Armeniërs, die ze als 'ongelovigen' beschouwden, aan een ongelijke en onrechtvaardige behandeling. Christenen moesten bijvoorbeeld hogere belastingen betalen dan moslims en hadden zeer weinig politieke vrijheid en wettelijke rechten. Ondanks deze obstakels bloeide de Armeense gemeenschap onder Ottomaanse heerschappij. Ze waren doorgaans beter opgeleid en rijker dan hun Turkse buren, die op hun beurt hun succes kwalijk namen. Deze wrok werd verergerd door het vermoeden dat de christelijke Armeniërs loyaler zouden zijn aan christelijke regeringen (die van de Russen bijvoorbeeld, die een onstabiele grens met Turkije deelden) dan aan het Ottomaanse kalifaat.

Deze vermoedens werden nijpender naarmate het Ottomaanse rijk ineens stortte. Aan het einde van de 19e eeuw verklaarde de despotische Turkse sultan Abdul Hamid II - vooral geobsedeerd door loyaliteit en woedend door de ontluikende Armeense campagne om fundamentele burgerrechten te verwerven - dat hij de 'Armeense kwestie' voor eens en voor altijd zou oplossen.

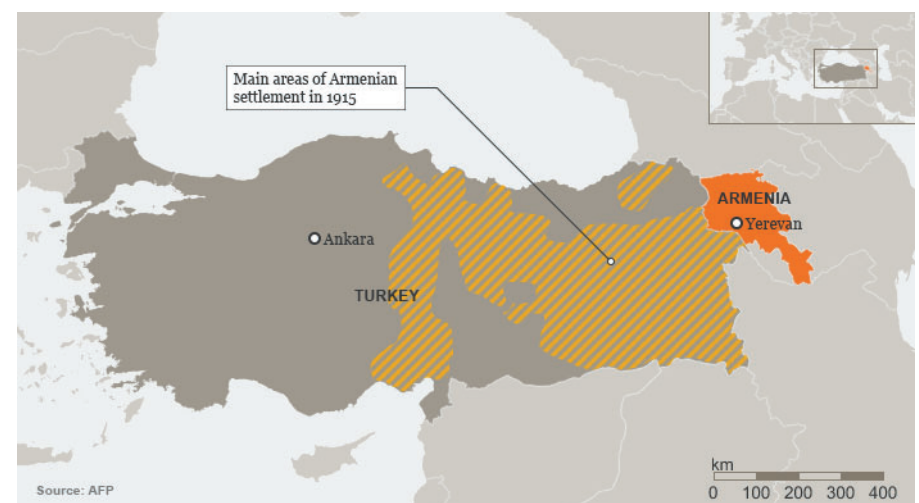
"Ik zal spoedig met die Armeniërs afrekenen", zei hij in 1890 tegen een verslaggever. "Ik zal ze een doos op het oor geven waardoor ze ... hun revolutionaire ambities moeten opgeven."

Het eerste Armeense bloedbad

Tussen 1877 en 1909 zijn er meerdere genocides gepleegd door de Turken met als gevolg duizenden slachtoffers. Zo vond er in 1877 een genocide plaats in Bayazet met ongeveer 1400 doden, en kort daarna in Alashkert in 1879 met 1250 slachtoffers. Dit escaleerde in 1894 met een volkerenmoord in Sasoun (Sasun) wat het leven van 12.000 Christenen heeft gekost, tot de overname van een groot deel van voormalig West Armenië, wat 300.000 levens heeft gekost. Op deze manier zijn verschillende Armeense steden getroffen zoals Van, Adana, Kars en het Cilicia gebied. Gedurende 19e, 20e en zelfs nu tijdens de 21e eeuw is er weinig gedaan om de Turken tegen te houden tot het plegen van volkerenmoorden, niet alleen bij ons Armeniërs maar ook bij andere volkeren.

Als reactie op grootschalige protesten van Armeniërs plunderden Turkse militaire functionarissen, soldaten en gewone mannen Armeense dorpen en steden en vermoordden hun burgers. Honderdduizenden Armeniërs werden vermoord.

Begin Eerste Wereldoorlog

In 1914 kwamen de Turken aan de zijde van Duitsland en het Oostenrijks-Hongaarse rijk de Eerste Wereldoorlog binnen. (Tegelijkertijd verklaarden de Ottomaanse religieuze autoriteiten een heilige oorlog tegen alle christenen behalve hun bondgenoten.) Militaire leiders begonnen te beweren dat de Armeniërs verraders waren: als ze dachten dat ze onafhankelijk zouden kunnen worden als de geallieerden zouden winnen dan zouden de Armeniërs graag voor de vijand vechten, luidde het argument.

Terwijl de oorlog heviger werd, organiseerden Armeniërs vrijwillige bataljons om het Russische leger te helpen vechten tegen de Turken in de Kaukasus. Deze gebeurtenissen, en de algemene Turkse verdenking van het Armeense volk, brachten de Turkse regering ertoe om aan te dringen op de "verwijdering" van de Armeniërs uit de oorlogsgebieden langs het oostfront.

Jonge Turken

In 1908 kwam in Turkije een nieuwe regering aan de macht. Een groep hervormers die zichzelf de "Jonge Turken" noemden, wierp sultan Abdul Hamid omver en richtte een modernere constitutionele regering op. Aanvankelijk hadden de Armeniërs hoop dat ze een gelijkwaardige plaats zouden krijgen in deze nieuwe staat, maar ze kwamen er al snel achter dat wat de nationalistische jonge Turken vooral wilden, het 'turkificeren' van het rijk was. Volgens deze manier van denken vormden niet-Turken - en vooral christelijke niet-Turken - een ernstige bedreiging voor de nieuwe staat.

Begin Armeense genocide

Op 24 april 1915 begon de Armeense genocide. Die dag arresteerde en executeerde de Turkse regering honderden Armeense intellectuelen.

Daarna werden gewone Armeniërs uit hun huizen gestuurd en zonder voedsel of water op dodenmarsen door de Mesopotamische woestijn gestuurd. Vaak werden de Armeniërs die niet wilde meewerken uitgekleded en gedwongen onder de brandende zon te lopen totdat ze dood neervielen. Mensen die stopten om te rusten, werden neergeschoten.

Tegelijkertijd richtten de jonge Turken een "speciale organisatie" op, die op haar beurt "moordploegen" of "slagerbataljons" organiseerde om, zoals een officier het uitdrukte, "de liquidatie van de christelijke elementen" uit te voeren.

Deze moordcommando's bestonden vaak uit moordenaars en andere ex-gedetineerden. Ze verdrinken mensen in rivieren, gooiden ze van kliffen, kruisigden ze en verbrandden ze levend. Kortom, het Turkse platteland lag bezaaid met Armeense lijken... Jonge Armeense vrouwen en meisjes kregen vaak het aanbod om als 'gevangen slaven' in mohammedaanse gezinnen of in vrouwenhuizen van rijke Turkse heren, zogenaamde harems, opgenomen te worden, op de voorwaarde dat ze hun Christelijke geloof zouden afzweren. Ook werden de vrouwen misbruikt, onder druk gezet en verkocht.

Uit gegevens blijkt dat tijdens deze "Turkificatie"-campagne ook regeringssoldaten kinderen hebben ontvoerd, tot de islam bekeerd en aan Turkse gezinnen hebben gegeven. Op sommige plaatsen verkrachtten ze vrouwen en dwongen ze hen zich bij Turkse 'harems' aan te sluiten of als slaven te dienen. Moslimgezinnen trokken naar de huizen van gedeporteerde Armeniërs en namen hun eigendommen in beslag.

Hoewel de rapporten variëren, zijn de meeste bronnen het erover eens dat er ten tijde van het bloedbad ongeveer 2 miljoen Armeniërs in het Ottomaanse rijk waren. In 1922, toen de genocide voorbij was, waren er nog slechts 388.000 Armeniërs in het Ottomaanse rijk.

De Armeense genocide achteraf

Nadat de Ottomanen zich in 1918 hadden overgegeven, vluchtten de leiders van de Jonge Turken naar Duitsland, dat beloofde hen niet te vervolgen voor de genocide. (Een groep Armeense nationalisten bedacht echter een plan, bekend als Operatie Nemesis, om de leiders van de genocide op te sporen en te vermoorden.)

Sindsdien ontkent de Turkse regering dat er een genocide heeft plaatsgevonden. De Armeniërs waren een vijandelijke macht, zo betogen ze, en hun slachting was een noodzakelijke oorlogsmaatregel.

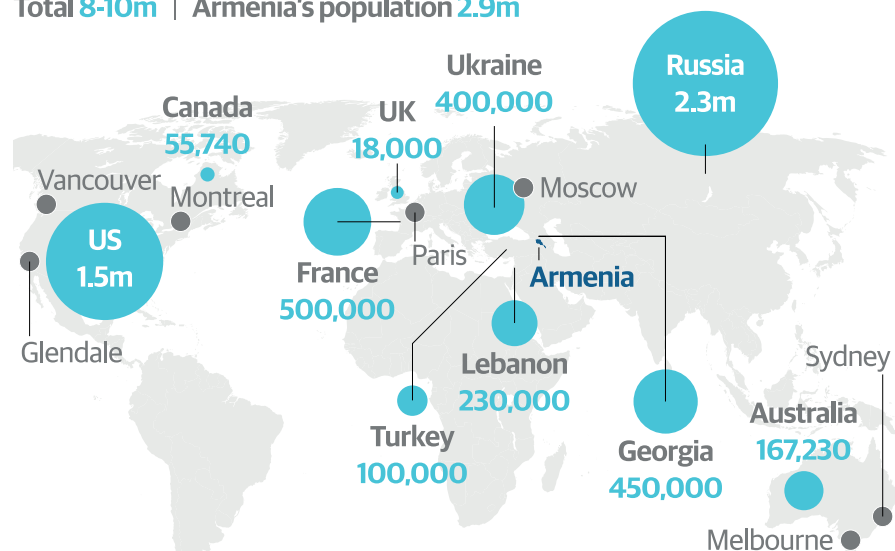
Tegenwoordig is Turkije een belangrijke bondgenoot van de Verenigde Staten en andere westerse landen, en daarom zijn hun regeringen traag geweest met het veroordelen van de lang geleden moorden. In maart 2010 stemde een panel van het Amerikaanse Congres om de genocide te erkennen. En op 29 oktober 2019 nam het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden een resolutie aan waarin de Armeense genocide werd erkend.

Geen enkele Turkse regering heeft erkend dat er een misdaad is gepleegd tegen het Armeense volk. Alle grote politieke partijen in Turkije, met uitzondering van de Democratische Volkspartij, steunen de ontkenning van de Armeense genocide. Ottomaanse en Turkse leiders voerden aan, en blijven beweren, dat de massale deportatie van Armeniërs gerechtvaardigd was door bezorgdheid over de nationale veiligheid.

De eeuwenlange poging van Turkije om elke erkenning of vermelding van de genocide in het buitenland te voorkomen, heeft geleid tot miljoenen dollars aan lobbyen, evenals aan intimidatie en bedreigingen. Het land heeft meerdere agentschappen opgericht om de Armeense beweringen over de genocide te weerleggen. Historicus Donald Bloxham erkent dat, aangezien "ontkenning altijd gepaard is gegaan met retoriek van Armeens verraad, agressie, criminaliteit en territoriale ambitie, het feitelijk een voortdurende, zij het latente dreiging van Turkse 'wraak' verkondigt", die de veiligheid van Armenië bedreigt.

Number of Armenians living outside Armenia

Total 8-10m | Armenia's population 2.9m

Ministry of Diaspora of the Republic of Armenia, FCO, Statistics Canada, Australian Bureau of Statistics

Internationale erkenning

Als reactie op de voortdurende ontkenning door de Turkse staat hebben veel Armeense diaspora-activisten gelobbyd voor de formele erkenning van de Armeense genocide, een inspanning die een centrale zorg is geworden van de Armeense diaspora. Vanaf de jaren zeventig vermeden veel landen erkenning om goede betrekkingen met Turkije te behouden. Eind 2019, in de nasleep van het Turkse offensief van 2019 in het noordoosten van Syrië, stemden beide huizen van het Amerikaanse Congres voor de officiële erkenning van de Armeense genocide, waarna kort daarna sancties tegen Turkije werden opgelegd.

De meeste historici buiten Turkije erkennen dat de Ottomaanse vervolging van Armeniërs een genocide was. Ondanks de erkenning van het genocidale karakter van het bloedbad onder Armeniërs, zowel in de wetenschap als in het maatschappelijk middenveld, waren sommige regeringen terughoudend om de moorden officieel als genocide te erkennen vanwege politieke bezorgdheid over hun betrekkingen met de Republiek Turkije. Vanaf 2020 tot heden hebben regeringen en parlementen van 32 landen, waaronder Duitsland, Frankrijk, Italië, Canada, Rusland en Brazilië, de Armeense genocide erkent.

In 2021 hebben 30 landen de genocide erkend, samen met paus Franciscus en het Europees Parlement.

Op 24 april 2021 heeft ook Joe Biden als eerste Amerikaanse president in 106 jaar de Armeense Genocide erkent.

HUMANS OF

Auteur:
Anna K.

Sandra Bedrosian

Mijn naam is Sandra Bedrosian. Ik ben 21 jaar oud en woon in Purmerend, een stad tegen Amsterdam aan. Ik studeer aan de Hogeschool Windesheim in Almere en volg de studie Finance. Naast mijn studie ben ik ook Student Ambassadeur en vertegenwoordig ik mijn school door middel van promotie video's, open dagen organiseren en verschillende andere werkzaamheden. Ook ben ik sinds kort werkzaam bij de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit. In mijn vrije tijd spendeer ik graag tijd met mijn familie. Wandelen en koken vind ik ook heel leuk om te doen.

Mijn ervaring met Gladzor gaat helemaal terug naar 2017 waar ik vaak leuke evenementen heb bijgewoond. Mijn connectie met Armenië is de laatste jaren erg gegroeid. Wij gaan als gezin nu elk jaar naar Armenië en ik kom daar met plezier. Er zijn nog zoveel plekken die ik nog zou willen bezoeken en ontdekken in Armenië. Hiervoor heb ik zeker nog wel een paar jaar en leuk gezelschap nodig.

Het leukste aan het zijn van een Armeniër is de connectie die je heb met elke Armeen die je waar dan ook op de wereld tegen zal komen, het is altijd heel interessant om dan hun verhalen aan te horen.

Ik heb nog heel veel doelen in mijn leven, maar eerst wil ik mijn studie gaan afronden voordat ik aan mijn doelen kan beginnen. Je kan mij 's nachts nergens voor wakker maken, omdat ik gewoon echt van mijn slaap hou.

Nver Avetisian

Barev dzez! Mijn naam is Nver Avetisian, een 25-jarige student die geschiedenis studeert aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Het verleden is een liefde die ik pas laat in mijn leven tegengekomen ben, maar sinds de open dag van de HAN waar ik aanwezig was kan ik aan geen ander vak denken. Aan de Hogeschool van Nijmegen heb ik mijn propedeuse van de studie 'docent geschiedenis' gehaald en zodoende de overstap gemaakt naar de Universiteit om historicus te worden. Naast mijn studie ben ik werkzaam op een middelbare school als invaldocent. Een leuke baan die mij alvast wat ervaring laat opdoen voor het uiteindelijke beroep dat ik graag wil beoefenen, namelijk het docentschap.

In mijn vrije tijd vertoef ik graag in de sportschool of besteed ik tijd met mijn vriendin, familie en vrienden. Verder lees ik graag boeken over de oude Grieken en Romeinen. Wanneer men vraagt waar ze mij voor kunnen wakker maken, moet ik de steller van de vraag teleurstellen met mijn antwoord. Ik hecht namelijk veel waarde aan mijn nachtrust, zodoende mag je me alleen wakker maken in een noodsituatie. Vervolgens beoordeel ik zelf graag in hoeverre mijn aanwezigheid van belang is ;).

Sinds een half jaar ben ik lid van Gladzor, waarbij ik veel waarde hecht aan het in contact komen met andere Armeense Nederlanders. Hiervoor was het contact met Armeense leeftijdsgenoten vooral in kringen van mijn familie hier in Nederland. Hoewel alle activiteiten op dit moment online plaatsvinden, is het leuk om deel te nemen aan lezingen, vergaderingen en spellen zoals Bingo en Skribbl.

Mijn persoonlijke connectie met Armenië is zeer sterk omdat er nog steeds veel familie woont in het vaderland. Ik zou hen in de toekomst graag vaker bezoeken en tegelijkertijd kennis opdoen van de geschiedenis van Armenië. Voornamelijk zou ik mij willen verdiepen in de pre-christelijke geschiedenis en zodoende zou ik de tempel van Garni willen bezoeken. Het maakt mij trots om onderdeel te zijn van een volk dat na zoveel tegenslagen nog steeds overeind staat. Onze saamhorigheid, ondanks de diaspora, is iets waar ik veel waarde aan hecht. Mijn grootste doel in mijn leven is om geschiedenis te schrijven voor een Nederlands publiek over het verleden van Armenië, hetzij in de vorm van een boek of een onderzoek.

Pasus tolma

Armeens vegan recept

Bereidingsduur: 1 ½ uur
Hoeveelheid: 4 porties
Vegan recept: pasus tolma

Pasus tolma, ook wel gevulde koolbladeren genoemd, is een nieuwjaars gerecht uit Armenië. Het is een zeer eenvoudig gerecht die van te voren gemaakt kan worden, ingevroren en ontdooid voor het opdienen. Meestal is het zo dat de pasus tolma op de tweede dag zelfs beter is, omdat het beter intrekt en samenkomt. De tolma wordt ook koud geserveerd, hoe kouder het is, hoe lekkerder het smaakt.

Als je dit Armeens gerecht nog niet heb gehad dan raad ik je zeker aan om het te proberen. Ik kan je beloven dat het hierna één van je favoriete gerechten zal zijn om te serveren en om er natuurlijk zelf van te genieten.

Benodigheden:

900 gram (een grote pot) zuurkoolbladeren, gewassen uitgelekt (hieronder zal de instructie staan voor het maken van je eigen zuurkool)
 2 blikjes (450 gram) bonen, bij voorkeur rode bonen (je kan ook pinto of witte bonen gebruiken)
 1 blik linzen (450-500 mL)
 1 blik kikkererwten (400-450 mL)
 ¾ kopje fijne bulgur
 1 grote ui, fijngesneden
 5-7 eetlepels olie (aangeraden is olijfolie)
 1 eetlepel tomatenpuree
 1 eetlepel rode pepersaus (pasta)
 ½ theelepel gemalen zwarte peper
 4 theelepel paprikapoeder
 ½ theelepel cayennepeper, rode chilivlokken (optioneel, je kunt het naar smaak kruiden)
 ½ theelepel gemalen koriander
 2-3 theelepels gedroogde groenten, zoals dille, basilicum, tijm
 Klein handjevol gehakte verse groenten, zoals dille, koriander en peterselie (wat jij lekker vindt)
 1 theelepel zout (doe niet te veel zout, de zuurkool is vrij zout)
 Optioneel: 6-8 gedroogde zure pruimen (gewone zwarte pruim werkt ook)
 1 ½ - 2 kopjes kokend heet water

Hulpmiddelen die je nodig hebt:

- Grote kom
- Pot
- Kop
- kookpan

Auteur:
Liya B.

Bereidingswijze:

1. Was de (zelfgemaakte) koolbladeren en laat ze uitlekken, zet ze apart.
2. Hak de uien fijn en doe dit met olie, liefst olijfolie, in de pan. Laat dit net zo lang bakken totdat het een lichtgouden kleur heeft. Voeg er dan één eetlepel tomaten- en rode peperpasta bij.
3. Mix en kook nog eens 2-3 minuten op middelhoog vuur.
4. Haal van het vuur en zet apart.
5. Combineer en mix in een grote kom: bonen, linzen, kikkererwten, bulgur, kruiden, verse en gedroogde groenten. Voeg hieraan stap 4 toe.
6. Hak ondertussen een klein handjevol peterselie en koriander in stukken. Voeg dit toe aan de grote kom van de vorige stap en mix.
7. Voeg een heel klein beetje zout toe, niet te veel omdat de koolbladeren zelf al best zoutig zijn meng alles om op te nemen.
8. Maak gebruik van een grote pan, bedek hierbij de onderste laag met koolbladeren. Dit voorkomt namelijk dat de pasus tolma te erg blijft plakken aan de pan.
9. Vul dan de koolbladeren met een flinke hoeveelheid van het mengsel uit de grote pan. (hangt af van hoe groot je de Tolma wilt maken, oorspronkelijk is Pasmus Tolma vrij groot).
10. Let op snij de harde stukken van de koolbladeren weg
11. Plaats de ingepakte gevulde koolbladeren in je kookpot, schik ze naast elkaar, en heel dicht bij elkaar.
12. Optioneel: Leg de zure pruimen bovenop de laatste laag
(voeg ook een paar gedroogde chilipepers toe voor extra pittigheid.)
13. Plaats een bord boven op de laatste laag en giet het hete water erover, de randen van het bord mogen een beetje bedekt worden met water maar niet meer dan dat. (Voeg een snufje zout toe aan het water, als je houdt van een beetje zout)
14. Kook op middelhoog vuur, met half afgedekt deksel, 25-30 minuten
15. Haal van het vuur, haal ook het bord eraf en laat het minstens een uur opstijven voor het serveren. Snelle instructies voor het maken van uw eigen zuurkoolbladeren
Snelle instructies voor het maken van uw eigen zuurkoolbladeren.

Benodigheden:

1. Je hebt een middelgrote koolkop nodig.
2. Water.
3. Zout (knoflook, gedroogde laurierblaadjes, hele zwarte peper, optioneel)

Bereidingswijze:

1. Begin met het koken van een grote pan met water.
2. Was ondertussen en verwijder de harde kern van je kool.
3. Leg de hele kool voorzichtig in heet kokend water, draai een paar keer ondersteboven om ervoor te zorgen dat beide kanten gelijkmatig gaar worden
4. Het moet ongeveer 10-15 minuten koken of tot de kool het licht doorschijnend is
5. Haal uit kokend water en zet apart om af te koelen, scheid de bladeren voorzichtig en leg ze in een diepe pan, klaar om te pekelen (optioneel kun je wat knoflookteentjes, laurierblaadjes en peper toevoegen voor meer smaak)
6. Bereid de pekelaanmaak voor door simpelweg koud gefilterd water en zout te mengen, verhoudingen: voeg aan een kopje water een eetlepel zout toe, maak zoveel pekelaanmaak als nodig is om de koolbladeren te bedekken.
7. Dek de pot af met een deksel en zet hem 5-7 dagen op kamertemperatuur.
8. Het zuurkoolblad is dan klaar!

Eet smakelijk! Ευρηρή υπηρηδωλή!

Motie over de Armeense genocide

Op 25 februari 2021 werd er in de twee kamer gestemd over een motie met de oproep aan de regering om de Armeense genocide te erkennen. Deze motie werd ingediend door ChristenUnie-Kamerlid Joël Voordewind. De motie roep de regering op om de Armeense genocide te herkennen. Deze motie werd mede ingediend door CDA, SP, Groenlinks, PVV, FvD, SGP, 50Plus, Kamerlid Van Kooten-Arissen, PvdD en Kamerlid Krol.

Uiteindelijk is deze motie aangenomen met een forse meerderheid van 146 stemmen. Alleen DENK heeft tegen gestemd.

In 2018 werd er ook een motie aangenomen waarmee de Tweede Kamer de Armeense genocide erkent. De regering spreekt nog altijd van de Armeense kwestie en daar moet volgens Joël Voordewind verandering in komen. Of de regering voortaan over de Armeense genocide gaat praten is nog maar de vraag.

Auteur:
Anoush
van de
Velde

Oog in oog met Armeniërs over de wereld

– Deel 5, Venetië

Grote kans dat je van het eiland San Lazzaro (degli Armeni) hebt gehoord. Nog grotere kans dat als je in Venetië bent geweest, je ook dit eiland hebt bezocht. Gelukkig kon ik de zomer voor de crisis een bezoek brengen aan het eiland. Het was ook nog eens net voor een grote overstroming. Dat komt wel vaker voor in Venetië, maar dit keer toch wat ernstiger dan normaal.

San Lazzaro op een oude kaart.

Venetië bestaat uit vele eilanden en ergens midden op het water vind je een klein ommuurd stukje land met een klooster erop. Hier vestigden zich de monniken gevlucht uit Constantinopel. In de 18e eeuw heeft de Paus aan Venetië gevraagd dit eiland officieel te overhandigen aan de Armeniërs. De monniken hebben

over de jaren door middel van landwinning een vierkant eiland gebouwd wat op enkele dagen in de week mag worden bezocht door buitenstaanders. Een priester leidde ons door het klooster en vertelde over de vele stukken die ze daar hebben liggen. Denk aan; meer dan 200,000 boeken, oude manuscripten, een mummie en vele artifacten. Ook het eerste Armeense woordenboek ligt hier. Voor een lange tijd was dit eiland zelfs het centrum van de academische boekdrukkunst, waar meertalige boeken werden gedrukt. Je kan de originele drukken hier nog vinden.

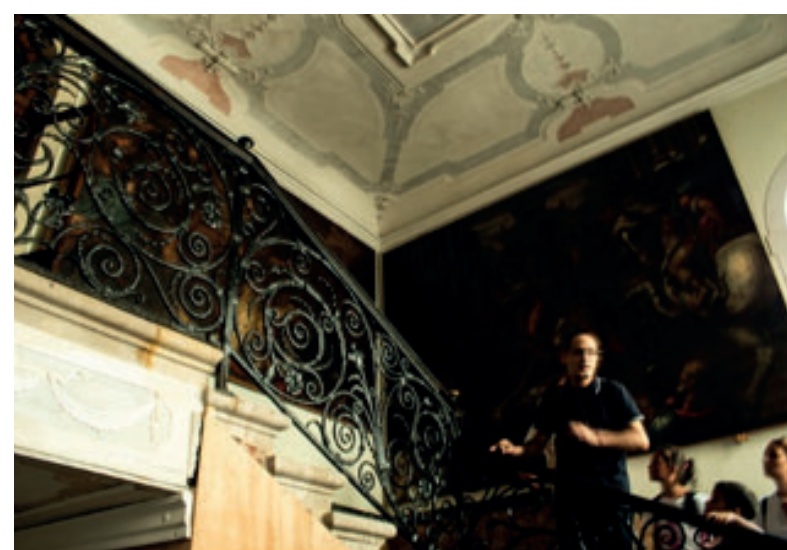
Bekende bezoekers zijn natuurlijk de schilder Aivazovsky, Komitas, Sureniants, Charents en Isahakyan. Meer recent hebben ook Aram Khachaturian (Soviet componist) en Victor Ambartsumian (Soviet Astronoom) het eiland bezocht. De bekendste is misschien wel Lord Byron, die hier een jaar is gebleven en hier Armeens-Engelse vertalingen schreef. Zijn verblijf is hier vereeuwigd in de stenen.

De facade van het klooster

De binnenplaats.

Op tour met landsgenoten (boven) en de enthousiaste gids (onder).

Als je het zeilschip 'Armenia' ziet liggen, dan ben je op het juiste eiland uitgestapt.

Niet geheel verrassend waren alle toeristen op dit eiland, de twee keer dat wij er waren, Armeense toeristen in Venetië. Het is voor toeristen in Venetië nog een beetje een onontdekte parel. Mocht je het nog willen bezoeken, van de San Marco halte gaat elke middag rond 3 uur een busboot (vaporetto nr. 20) naar het kleine kloostereiland St. Lazzaro. Zorg dat je er op tijd staat en als je Armeens hoort, zit je goed. Het is zeker een aanrader, nee, een must als je Venetië bezoekt.

Armeense geschiedenis

Deel 1: Architectuurgeschiedenis van de kerken.

Bij dit nieuwe onderdeel exclusief te lezen bij de Arax magazine, behandelen we elke uitgave een ander onderwerp uit de Armeense geschiedenis. Deze week leest u over onze kerken en de architectuurgeschiedenis hiervan.

Armeense kerkarchitectuur is de architectonische stijl van de Armeense kerkgebouwen die zijn ontstaan sinds het apostolische tijdperk van het christendom in het Armeense hoogland in de 1e eeuw. Het is ontwikkeld in de afgelopen 1900 jaar. Volgens professor Dickran Kouymjian (Ph.D. in Armeense Studies van Columbia University) ontstond de unieke nationale stijl van de Armeense kerkarchitectuur tegen het einde van de 6e of vroege 7e eeuw, waarschijnlijk de eerste nationale stijl in de christelijke architectuur, lang voordat de Byzantijnse, Romaanse en Gotische of de minder bekende Ethiopische, Scandinavische en Slavische stijlen concreet werden gevormd.

De eerste Armeense kerken werden gebouwd in de tijd van St. Gregorius de Verlichter, de stichter en de patroonheilige van de Armeens-Apostolische Kerk, geboren in omstreeks het jaar 257. De kerken werden vaak gebouwd op de plaatsen waar voorheen tempels bevonden, want voordat Armenië het christendom als officiële staatsgodsdienst aannam, waren de meeste Armeniërs polytheïstisch (geloofde in meerdere goden, dus er was sprake van Armeense mythologie). In de architectuur van de kerken werden sommige aspecten van de Armeense voorchristelijke architectuur toch nog geïmiteerd.

Feitje: Wist je dat de Garni tempel, de enige tempel is die nog overgebleven is van de Armeense mythologie? Meer hierover in de volgende uitgave!

Klassieke en middeleeuwse Armeense architectuur is onderverdeeld in vier afzonderlijke perioden:

1. De vormingsperiode

De eerste periode, van de 4e tot de 7e eeuw, begon met de bekering van Armenië tot het christendom en eindigde na de Arabische invasies van Armenië. De vroege kerken waren meestal eenvoudige basilieken, sommige met zij-apsissen. In de 5e eeuw werd de typische koepelvormige kegel in het midden wijdverspreid gebruikt. Tegen de 7e eeuw waren er centraal geplande kerken gebouwd en hadden zich de meer gecompliceerde nissen van de steunbeer en de uitstralende Hrip'simé-stijl gevormd. Tegen de tijd van de Arabische invasies was het meeste van wat we nu kennen als klassieke Armeense architectuur gevormd.

De oudste kerk in Armenië is de Etchmiadzin Kathedraal, het originele gebouw werd van 301 tot 303 n.C. gerealiseerd.

2. Bagratid heropleving

De tweede periode duurde van de 9e tot de 11e eeuw. Armeense architectuur onderging een heropleving onder de bescherming van de Bagratid-dynastie met veel gebouwen die werden opgetrokken in de regio's Ani en het Van-meer: deze omvatten zowel traditionele stijlen als nieuwe innovaties. In deze tijd werden rijkelijk uitgesneden Armeense khachkars ontwikkeld. Daarnaast werden in deze tijd veel nieuwe steden en kerken gebouwd, waaronder een nieuwe hoofdstad aan het Van-meer en een bijpassende kathedraal op het eiland Akdamar. Tijdens deze dynastie werd ook de kathedraal van Ani voltooid. Het was in deze periode dat de eerste grote kloosters, zoals Haghpat en Haritchavank, werden gesticht. Deze periode werd beëindigd door de Seltsjoekse invasie.

Cathedral of Ani, gerealiseerd tussen 1000 - 1010.

3. Bloeiende kloosters

Van de 12e tot 14e eeuw zag de Zakarid-dynastie een explosie in het aantal gebouwde kloosters, waaronder het Saghmosavank-klooster, het Akhtala-klooster, het Kaymakli-klooster, het Kecharis-klooster en het Makaravank-klooster. Kloosters waren instituten om te leren, en veel van de middeleeuwse Armeense literatuur werd in deze periode geschreven. De invasie van Timurlane en de vernietiging van Cilicisch Armenië maakten een einde aan de architectonische vooruitgang van nog eens 250 jaar.

De Saghmosavank (Armeens: Սաղմոսավանք, letterlijk "klooster van de Psalmen") is een 13e-eeuws Armeens kloostercomplex gelegen in het dorp Saghmosavan in de provincie Aragatsotn in Armenië. Net als het Hovhannavank-klooster dat vijf kilometer naar het zuiden ligt, ligt Saghmosavank bovenop de steile kloof die is uitgehouwen door de Kasagh-rivier. Hun silhouetten domineren de aangrenzende dorpen en stijgen scherp op tegen de achtergrond van de bergen die worden bekrond door de berg Aragats. Gerealiseerd in 1215.

4. Zeventiende eeuw

De laatste grote periode in de klassieke Armeense bouw was tijdens de Iraanse Safavid Shahs, waaronder een aantal nieuwe kerken werden gebouwd, meestal op bestaande heilige plaatsen zoals Etchmiadzin en in diasporagemeenschappen zoals New Julfa.

Gemeenschappelijke kenmerken zijn onder meer:

- Puntige koepels, die doen denken aan de vulkanische kegel van Greater Ararat.
- De conische of half conische radiaal gesegmenteerde koepel
- De verticale nadruk van de hele structuur, met een hoogte die vaak de lengte van een kerk overschrijdt;
- Versterking van de verticaliteit met hoge, smalle ramen;
- Stenen gewelfde plafonds;
- Bijna geheel uit steen, meestal vulkanisch tufsteen of basalt;
- Een composiet dak bestaande uit fijngesneden tufstenen dakpannen;
- Fresco's en houtsnijwerk, indien aanwezig, zijn meestal sierlijk en bevatten wervelende ineen-gestregelde wijnstokken en bladeren;
- Veelvuldig gebruik van hoge structurele bogen, zowel voor het ondersteunen van de koepel als onderdeel van de trommel, het gewelfde plafond en de verticale wanden;
- Daken die elkaar kruisen om de koepel te ondersteunen, zowel in basilieken als centraal geplande kerken;
- Sculpturale decoratie van buitenmuren, inclusief figuren.

Binnen de grenzen van de bovengenoemde gemeenschappelijke kenmerken vertonen individuele kerken aanzienlijk veel variatie die tijd, plaats en de creativiteit van de ontwerper kan weerspiegelen. Toros Toramanian onderscheidde de volgende klassieke stijlen tijdens het bestuderen van deze variaties in het begin van de 20e eeuw:

Toros Toramanian (Armeens: Թորոս Թորամանյան; 1864-1 maart 1934) was een prominente Armeense architect en architectuurhistoricus. Hij wordt beschouwd als "de vader van de Armeense architectuurgeschiedschrijving".

De klassieke stijlen van Armeense architectuur volgens Toros Toramanian:

Stijl	Armeense nomenclatuur	Voorbeeld
Basiliek	Bazilik (Բազիլիկ)	Ererouk
Koepelvormige basiliek	Gmbetakir bazilik (Գմբեթակիր բազիլիկ)	Tekor
Kruisvormig	Etchmiadznatip (Էջմիածնատիպ; letterlijk "Etchmiadzin-type")	Etchmiadzin Cathedral
Verticale nadruk rechthoekige	Oughghagit karankiun (Ուղղագիծ քառանկյուն)	Saint Gayane Church
Radiaal	Sharavighayin (Շարավիղային)	Saint Hripsime
Circulair	Zvartnotsatip(Զվարթնոցատիպ; letterlijk "Zvartnots-type")	Zvartnots

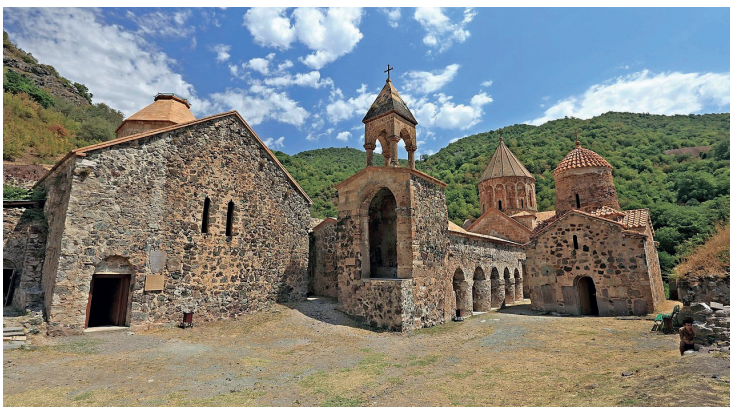
Verwoesting van de Armeense architectuur

Als gevolg van het anti-Armenianisme zijn overblijfselen uit het verleden van Armenië, zoals kerken, begraafplaatsen en khachkars in aangrenzende landen, verwoest. In bepaalde gevallen, zoals in Turkije of Azerbeidzjan, was dit het resultaat van nationale campagnes om sporen van het Armeense volk uit te roeien om mogelijke claims van de Armeense staat te dwarsbomen. De grootste collectie ter wereld was vroeger te vinden op de ruïnes van Old Jugha in Nakhichevan (het huidige Azerbeidzjan). Eind 2005 verschenen rapporten (zie RFE/RL) en foto's van waarnemers op Iraans grondgebied, waarop Azerbeidzjaanse soldaten opzettelijke pogingen deden om de grafstenen te vernietigen. Recentere foto's hebben onthuld dat het hele kerkhof is uitgewist en dat er een militair oefenterrein op die plek is aangelegd.

Kerken in Artsakh en Azerbeidzjan:

Gandzasar-klooster uit de 13e eeuw, in de buurt van het dorp Vank.

9e-eeuws Dadivank-klooster in Karvachar.

4e-eeuws Amaras-klooster in de buurt van het dorp Sos.

7e-eeuwse Vankasar-kerk in de buurt van Tigranakert.

4e-eeuwse Katarovank dicht bij het dorp Hin Tagher.

19e-eeuwse Sint-Gregorius de Verlichter kathedraal in Baku.

Kathedraal van Ghazanchetsots, Shushi.

Kerk van de Heilige Moeder van God uit de 12e eeuw, Tsakuri, Artsakh.

Interview met Ando Arakelov

Ando Arakelov is een ondernemer uit het noorden van het land. Hij heeft twee opleidingen afgerond, de Hogere hotelschool en International Business Management studies, waarna hij Che Chil is begonnen. Che Chil biedt premium gerookte kaas aan op basis van het authentieke Armeense recept. Het is de perfecte snack voor bij een borrel en zal binnenkort zelfs bij de Jumbo-supermarkten verkrijgbaar zijn.

Het begon allemaal op een vakantie in Armenië, hier ontdekte hij een kaas die rokerig van smaak was, dit vond hij zo lekker dat hij besloot om de kaas in Nederland te introduceren. Op terugkomst is hij direct aan de slag gegaan, er moesten machines gebouwd worden om de kaas te kunnen maken en er moest geëxperimenteerd worden om het perfecte recept voor de snack te ontwikkelen.

Na het volgen van twee cursussen, om zowel melktechnoloog als kaastechnoloog te worden en veel te experimenteren is het na 2,5 jaar gelukt om de perfecte combinatie van smaken en rokerigheid te ontwikkelen. In de tussentijd moesten ook de machines aangeschaft en gebouwd worden die hij overigens zelf heeft bedacht en getekend, want een kleine aanpak past niet bij Ando, hij zegt: "Als je begint dan wil je ook gelijk goed beginnen." Voor die machines moest er geleend worden bij de bank, maar de bank zag het nog niet helemaal zitten. Gelukkig maar, want dit heeft ertoe geleid dat Ando door het hele land 3000 horecagelegenheden ging bezoeken om ze te vragen naar hun mening en met een score van 85% tevredenheid met de smaak en enthousiasme om de snack aan te bieden aan gasten keerde hij terug bij de bank waarop de bank volop instemde om een lening te verstrekken.

De eerste weigering van de bank heeft niet alleen dit als positief gevolg gehad, want na een bezoek aan een ontwikkelingsmaatschappij heeft hij een man ontmoet die veel kansen zag in het product en hem wilde coachen. Dit bleek een mooie samenwerking te zijn, want het was iemand met een groot netwerk en ervaring in de voedselindustrie.

Inmiddels heeft Ando zelf ook een enorm netwerk ontwikkeld en ook veel kennis over de industrie opgebouwd. Dit heeft hij opgedaan door zijn studies, de stages die hij heeft gevolgd, de werkervaring die hij heeft opgedaan, maar ook door middel van gesprekken met experts en door heel veel vragen te stellen. Hij zegt hier zelf over: "Ik heb mij altijd opengesteld om dingen te leren en een van de belangrijkste aspecten is om kritiek goed op te nemen en niet te denken dat mensen niks van je willen."

"Ik heb altijd geprobeerd om kritiek om te zetten naar sterke punten, om het op te pakken en om er beter van te worden."

Dit proces werkt, want inmiddels zijn er 17 soorten Che Chil en zijn ze in gesprek met de Jumbo-supermarkten om daar in de schappen te komen liggen. Vanaf volgend jaar zullen ze ook naar het buitenland kijken en de eerste stappen zetten naar Duitsland.

Ando is een ware ondernemer en spoort iedereen aan om te gaan ondernemen. Hij zegt: "Het zou zonde zijn als je deze kansen niet neemt, als het kan moet je het gewoon doen en als je faalt dan maakt dat niet uit. Dan ga je gewoon naar een ander project. Hou je niet vast aan het ouderwetse gedachtegang van 'ik ga een studie volgen en dan een paar duizend euro per maand verdienen'. Ik heb altijd gedacht dat ik zou gaan studeren, hier veel kennis ga opbouwen maar dan zelf ga beginnen, dit ga uitbreiden en hier groot in zal worden. De kansen liggen overal, ga je inlezen en het belangrijkste is om je netwerk uit te breiden. Ook al krijg je 3 keer een nee, de 4e keer krijg je een bepaald advies die je nergens kunt kopen of krijgen."

Ondanks dat je inlezen erg belangrijk is, benoemt hij dat mensenkennis je meer zal brengen dan alleen theorie. Daarbij komt dat als je dan een fout maakt dat ook niet uitmaakt, want het maken van fouten hoort er gewoon bij en dat kun je niet vermijden, hij zegt: "Ik denk dat velen bang zijn om toe te geven dat ze dingen niet weten maar dat is helemaal niet erg. De een weet iets meer dan de ander en iedereen heeft zijn eigen sterke punten. Ik maak de beste Che Chil in de wereld en de ander is weer super goed in iets anders en samen maken wij elkaar sterk."

Op de vraag wat hij heeft geleerd in zijn jaren als ondernemer zegt hij: "Als iets niet lukt gewoon verder gaan en niet vastpinnen dat het op een bepaalde manier moet gaan. Gewoon doorgaan. Er zijn 101 mogelijkheden. Creatief denken is het beste wat er is."

Auteur:
Anna K.